

Pentru Eduard Urx și Julius Fučík, Karel Čapek era un scriitor burghez, un exponent al burgheziei cehe¹. Literatura burgheză, în care E. Urx înglobează și pe clasici, nu are nici o importanță pentru proletariat². Sînt însă din ce în ce mai mulți partizani ai ideilor lui Lenin, după care cultura socialistă este o sinteză a valorilor autentice din toate timpurile (*Trei izvoare, trei părți constitutive ale marxismului*. Cuvîntare la Congresul al III-lea al Comsomolului). „Și întocmai ca Marx care nu a căzut din cer, ci a folosit în opera sa toate cuceririle gînditorilor de seamă ai omenirii, și Lenin... sintetizează tot ce este mai valoros și mai înalt în creația anterioară a omenirii în general și a proletariatului în special“³ — scria V. Clementis. În articolul *Arta nouă proletară* (1922), Karel Teige vorbește despre interacțiunea dialectică dintre nou și vechi în artă, pornind de la lucrarea lui Lunačarskij, *Sarcinile culturale ale clasei muncitoare*: „Atunci cînd vorbim de un antagonism riguros, trebuie să fim conștienți și de relația reciprocă, care durează fie și numai sub formă de tensiune a unor polarități. Atunci cînd se enumeră punctele prin care arta nouă se deosebește de arta burgheză, se afirmă tacit că în alte puncte este strîns legată de arta precedentă. Așa, de exemplu, expresionismul, care, interpretat în limitele sale reale și precise, n-a fost decît o antiteză programatică a impresionismului, în anumite sensuri nu face decît să potențeze unele realizări, mai ales tehnice, ale impresionismului. Postimpresionitul Matisse este în multe privințe un impresionist tîrziu — lucru nicidecum greu de demonstrat. Aceasta însemnează că procesul de evoluție se realizează atît prin reacții revoluționare ale unor epoci noi, care constituie opusul mai mult sau mai puțin riguros al fazelor anterioare, cît și printr-o continuitate aproape infailibilă, printr-o linie evolutivă legică; acționează ceea ce numim tradiție“⁴. E bine să precizăm în acest loc că apărătorul continuității și tradiției, Karel Teige, a fost unul dintre spiritele cele mai nihiliste în literatura cehă dintre cele două războaie mondiale. El știe însă că formele de trecere de la o epocă la alta, de la o direcție artistică la alta diferă de la caz la caz, că uneori inovația are mai puțină vigoare decît tradiția și invers. „Uneori momentul inovației și reacției nu compensează moștenirea tradițională; alteori, caracterul revoluționar al noilor generații este atît de pregnant încît pare a avea rolul de a întrerupe linia evolutivă... În primul caz este vorba de o perioadă tradiționalistă, în cel de al doilea caz, de una antitraditionalistă. Dar nici măcar epocile celui mai revoluționar antitraditionalism, epocile de masivă inovație nu dispun de o cultură sau de o artă căzute din cer. Și ele trebuie, în mod obligatoriu, să pornească de la formele precedente oricît de mult ar dori să se debaraseze de ele și să realizeze inversul lor. Epocile care le-au precedat în chip nemijlocit trebuie să constituie pentru ele o rampă de lansare“⁵.

¹ E. Urx, *Literárny film*, 1924, în vol. *Bánsnik v zástupe*, Bratislava, 1961, p. 27; J. Fučík, *Likvidace Wolkerova kultu*, 1925, în vol. *Stati o literatuře*, Praga, 1951, p. 83.

² *Literárny film*, în vol. cit., p. 28—29.

³ *Zivý leninizmus*, în vol. cit., p. 42.

⁴ *Nové umění proletárské*, în vol. *Výbor z díla I*, Praga, 1966, p. 36.

⁵ Id., *ibid.*